

Aan de raad van de gemeente Scherpenzeel
Stationsweg 389a
3925 CC SCHERPENZEEL

Geachte gemeenteraad,

In 2018 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar het risicomanagement sociaal domein in Scherpenzeel. In dat onderzoek concludeerde de rekenkamercommissie dat de gemeente de risico's in het sociaal domein in beeld had, maar dat de beheersing van deze risico's kwetsbaar was. De wijze waarop de gemeente de risico's beheerste, zat met name in de soft-controls (regelmatig overleg, positieve samenwerkingscultuur en korte communicatielijnen) en minder in de hard-controls (rapportages en administratieve systemen). In de planning en control documenten miste de rekenkamercommissie een omschrijving van de beheersmaatregelen. Daardoor kon de raad zijn kaderstellende en controlerende rol niet optimaal uitoefenen. De rekenkamercommissie voorzag dat een dergelijke beheersing van risico's met name bij personele wisselingen kwetsbaar zou zijn.

In december 2018 hebben wij hierover een rapport aangeboden aan de gemeenteraad, met vijf aanbevelingen; vier voor het college en één voor de raad (zie hieronder in paragraaf 'Bevindingen per aanbeveling'). Uw raad is destijds geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek, maar heeft geen formeel besluit genomen over de aanbevelingen. Dat neemt niet weg dat wij toch wilden nagaan wat er met de aanbevelingen uit het onderzoek is gedaan. Dat zijn we in de afgelopen maanden nagegaan via een zogeheten doorwerkingsonderzoek. In deze brief informeren wij u over de bevindingen uit dit doorwerkingsonderzoek.

Onze bevindingen zijn gebaseerd op een antwoordbrief van het college van 26 sept 2022, enkele documenten en enkele interviews met ambtenaren en de verantwoordelijke wethouder.

Algemene conclusies doorwerkingsonderzoek

De conclusie van de rekenkamercommissie uit het huidige doorwerkingsonderzoek is dat de aanbevelingen slechts gedeeltelijk zijn opgevolgd. Dat komt mogelijk door de coronacrisis, maar vooral ook door de discussies over de gemeentelijke herindelingsplannen met Barneveld. In combinatie met een krappe arbeidsmarkt heeft dit geleid tot een vrij groot personeelsverloop in de gemeente Scherpenzeel. De noodzakelijke werkzaamheden zijn uitgevoerd met vooral aandacht voor de kwaliteit van de

dienstverlening. Voor nieuwe zaken en het ontwikkelen en vormgeven van het risicomanagement in het sociaal domein kon nauwelijks aandacht zijn door het ontbreken van de nodige tijd en capaciteit.

Recent heeft de gemeente diverse nieuwe ambtenaren aangetrokken. De tijdelijke medewerkers hebben plaatsgemaakt voor vaste medewerkers. De gemeente bouwt aan een nieuwe organisatie en pakt nieuwe plannen op. Het jaar 2023 kan worden gezien als een nieuwe start. Dat krijgt binnen het sociaal domein vorm in het programma "Basis op orde". De ambtelijke organisatie was tijdens dit doorwerkingsonderzoek de plannen van het programma aan het uitwerken. Deze plannen richten zich op het verbeteren en vernieuwen van processen in het sociaal domein. Risicomanagement is daar volgens de respondenten onderdeel van.

In de volgende paragraaf gaan we per aanbeveling uit 2018 in op de bevindingen uit het huidige doorwerkingsonderzoek.

Bevindingen per aanbeveling

Aanbeveling 1:

Voer met de raad enkele keren per jaar het gesprek over risicobeheersing in het sociaal domein. Maak inzichtelijk welke risicobeheersmaatregelen worden toegepast; schriftelijk of via een presentatie in de raad.

Deze aanbeveling is in de afgelopen jaren niet opgevolgd. De rekenkamercommissie constateert dat de raad diverse informatie over de ontwikkelingen in het sociaal domein heeft ontvangen. Dit betrof echter geen inzichtelijke informatie over risicobeheersingsmaatregelen in het sociaal domein. Informatie over risico's ontvangt de raad overigens in de planning en control documenten, maar deze informatie is niet specifiek gericht op het sociaal domein.

In oktober 2020 is er een raadsinformatieavond geweest over de ontwikkelingen in het sociaal domein. Tijdens deze avond is ook gesproken over de instrumenten die kunnen worden ingezet om de kosten te beheersen. Verder is er in het najaar van 2022 een informatiebijeenkomst geweest voor de raad. In deze bijeenkomst zijn de knelpunten en problemen binnen het sociaal domein toegelicht en is gesproken over wat nodig is om de uitvoering en het beleid structureel op orde te brengen (het programma "Basis op orde").

De ambtelijke organisatie wil een raadsklankbordgroep sociaal domein instellen. Het is de bedoeling dat deze raadsgroep actief geïnformeerd wordt over de ontwikkelingen en voortgang van de activiteiten in het sociaal domein.

Aanbeveling 2:

Schenk aandacht aan de hard-controls en blijf deze ontwikkelen, licht in ieder geval de risicobeheersmaatregelen toe in de planning-en-control documenten.

Deze aanbeveling is opgevolgd. Deze aanbeveling heeft de rekenkamercommissie destijds gedaan, omdat de gemeente wel risico's inventariseerde en rapporteerde in de planning en control documenten, maar hierin geen aandacht had voor eventuele beheersmaatregelen. In de gemeentelijke praktijk werden die maatregelen wel toegepast, maar niet vastgelegd in de P&C documenten. De beheersing van de risico's was daardoor niet zichtbaar voor de gemeenteraad.

Uit het doorwerkingsonderzoek blijkt dat de gemeente Scherpenzeel sinds 2020 de risico-inventarisatie heeft uitgebreid met een kans-maal-gevolgschade. Op basis daarvan bepaalt de gemeente of er beheersmaatregelen nodig zijn. In de risicoparagraaf van de programmabegrotingen rapporteert de gemeente sindsdien over deze beheersmaatregelen.

Aanbeveling 3:

Houd de soft-controls in stand, zorg dat betrokken partijen (beleid, uitvoering, financiën) continu met elkaar in gesprek blijven over risico's en beheersing daarvan. Zorg voor een open, taakgerichte en constructieve cultuur. Blijf aandacht geven aan goede samenwerking en wederzijds vertrouwen. Laat fouten een basis zijn om van te blijven leren.

Deze aanbeveling is voortdurend een punt van aandacht binnen de ambtelijke organisatie, vooral door de vele personeelwisselingen. Met ingang van 1 januari 2023 is de structuur van de ambtelijke organisatie aangepast. De gemeente heeft nu vijf teamleiders in plaats van drie afdelingshoofden. Er zijn twee teamleiders voor het sociaal domein, één is verantwoordelijk voor het beleid en de ander voor de uitvoering. De teamleiders en de teams werken nauw samen.

De rekenkamercommissie constateert dat de nieuwe teamleiders het belang inzien van de soft-controls. De teamleiders stemmen intensief af en ook tussen medewerkers van teams is veelvuldig contact. Daarbij zijn de teams actief met teambuilding en het bevorderen van de saamhorigheid. Daarnaast zijn er teamplannen met afspraken over te bereiken resultaten en professionalisering.

Aanbeveling 4:

Overweeg om bij de eerstvolgende actualisatie van de beleidskaders (Wmo, Jeugd, Participatiewet) een integraal beleidskader op te stellen.

Deze aanbeveling is opgevolgd. In oktober 2019, driekwart jaar na het afronden van het rekenkameronderzoek, heeft de raad van Scherpenzeel ingestemd met het sociaal beleidsplan "Versterken, verbinden, vernieuwen" 2019-2022. Dit beleidsplan omvatte een integraal kader voor de drie onderdelen van het sociaal domein (Wmo, jeugd en participatiewet). Dit beleidsplan is recent opgevolgd door het Beleidsplan Sociaal domein 2023-2026. Uw gemeenteraad heeft dit in de vergadering van maart 2023 vastgesteld. In het geactualiseerde plan zijn de drie onderdelen wederom integraal opgenomen. Het nieuwe plan is geschreven vanuit de leefwereld van de inwoners en is ingedeeld in drie programma's: 1. Waardevol meedoen, 2. Kansrijk jong en 3. Veerkrachtig ouder worden.

Aanbeveling 5 voor de gemeenteraad:

Stel vast welke informatie de raad wil ontvangen over de risico's in het sociaal domein, in welke vorm en met welke frequentie. Spreek binnen de raad af welke informatiebehoefte bestaat om de controlerende en kaderstellende rol uit te voeren. Dit is geen oproep om perse meer informatie te vragen, maar wel om te bepalen welke informatie daadwerkelijk belangrijk is. Dat helpt het college en de organisatie om daar goed op in te spelen.

In de afgelopen jaren heeft de raad niet expliciet aangegeven welke informatie hij wilde ontvangen. De raad was tevreden met de informatie die hij vanuit het college ontving en had het beeld dat de werkzaamheden in het sociaal domein goed verliepen. Inmiddels is de raad van oordeel dat er op het

terrein van het sociaal domein één en ander moet gebeuren om het toekomstbestendig te organiseren. In februari 2023 heeft de raad hiervoor een krediet van € 360.000,- beschikbaar gesteld. Ook heeft de raad bij het beschikbaar stellen van dit krediet in een motie gevraagd aan het college om de raad tijdig en volledig te informeren over structurele kosten die voortvloeien uit het nog beter op orde brengen van het sociaal domein.

Verder heeft de raad bij de vaststelling van het beleidsplan Sociaal domein 2023-2026 (23 mrt 2023) in een amendement aan het college gevraagd om het sociaal beleid uit te werken in jaarplannen, die jaarlijks bij de behandeling van de programmabegroting worden aangeboden. Ook vraagt de raad in hetzelfde amendement om in de planning en control documenten extra aandacht te besteden aan de onderwerpen van het sociaal domein inclusief de door het college voorgestelde beleidsindicatoren.

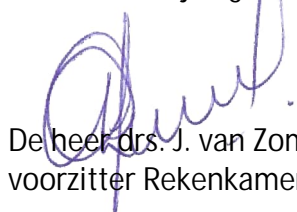
Kortom, de raad heeft recent laten weten welke informatie hij wil ontvangen over de ontwikkelingen in het sociaal domein.

Tot slot

De rekenkamercommissie hoopt u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over de bevindingen en conclusies uit dit doorwerkingsonderzoek. De rekenkamercommissie is uiteraard bereid tot het geven van een nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Tot slot spreekt de rekenkamercommissie haar dank uit aan het college en de ambtenaren voor de medewerking aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

De heer drs. J. van Zomeren
voorzitter Rekenkamercommissie

c.c. College van burgemeester en wethouders van de gemeente Scherpenzeel